

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וירא

(חלק טו — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וירא, יא"יז מרחשון, ה'תשפ"ב (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וירא

ביאור: לשם מה צריך להרבות נקודות עד שתהי' „נקודה רבה על הכתב (ואזי) אתה דורש הנקודה” – הלא כיון ש„כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב”, די הי' לנקד את מינוט האותיות שאינן נדרשות, וגם אז היינו דורשים את רוב האותיות בהיותו „כתב רבה על הנקודה”?

ובנדון דידן: כדי לרמוז שיש לדרוש את אותיות אי"ו, הי' די לו היתה נקודה אחת על הלמ"ד, ואזי היינו דורשים את אותיות אי"ו מצד הכלל שכ„הכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב” – ולשם מה נצרך הניקוד על ג' אותיות?

ד) נוסף על הקושיות בפירושו רש"י זה על אתר, ישנה אף סתירה מצד פירושו רש"י לקמן: על „ולא ידע בשכבה ובקומה” פירש רש"י „ובקומה .. נקוד לומר שבקומה ידע”. הרי שהניקוד בא לעקור את התיבה' – ואיך יתיישב זה עם דברי רש"י כאן, שבמקום ש„נקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה”?

ב. בהמשך דברי רש"י (באותו דבור המתחיל): „בבבא מציעא⁸ אומרים יודעים היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה אלא להודיע שצנועה היתה

א. על הפסוקי „ויאמרו אליו אי' שרה אשתך גו” מפרש רש"י: „ויאמרו אליו – נקוד על אי"ו שבאליו ותניא² רבי שמעון בן אלעזר אומר כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכו' וכאן הנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה, שאף לשרה שאלו אי' אברהם למדנו³ שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה⁴ על האיש” (וממשיך „בבבא מציעא אומרים כו””, כדלקמן ס"ב).

ואינו מובן:

א) לכאורה פירוש רש"י הוא רק על תיבת „אליו” („נקוד על אי"ו שבאליו”) – ומפני מה העתיק רש"י אף את תיבת „ויאמרו”?

ב) דרכו של רש"י להביא את שם בעל המאמר רק במקום שהדבר מוסיף בהבנת הענין – ואיזו תוספת הבנה באה כאן ע"י ההודעה שכלל זה („כל מקום שהכתב כו””) אמר רבי שמעון בן אלעזר?

ג) הכלל „כל מקום כו”” צריך

(1) פרשתנו יח, ט.

(2) ב"ר פמ"ח, טו.

(3) מ"ש רש"י „למדנו .. על האיש” – אינו מברר, כ"א מב"מ (פז, א): „תני כו' לימדה תורה ד"א שישאל אדם באכסניא שלו, אלא שבב"מ לא נזכר „לאשה על האיש” – ראה תוד"ה למה ב"מ שם. ובארוכה מפרשי רש"י (רא"ם, יריעות שלמה (מהרש"ל), דברי דוד ועוד) כאן.

(4) בר"א"ם כאן לא גריס תיבות אלו. אבל ראה חדא"ג מהרש"א ב"מ שם. ובארוכה מפרשי רש"י כאן.

(5) כקושיית המפרשים (ובנמוק"י ב"מ שם: מקשין העולם).

(6) פרשתנו יט, לג.

(7) ראה בארוכה לקמן סעיף ה' (ובהערה 24).

(8) פז, א.

כדי לשגר לה כו". וצריך להבין: מדוע יש צורך בג' טעמים ואין די בטעם אחד?

(ו) יתירה מזו: הרי כבר פירש רש"י לעיל¹¹, שאחת ממטרות שליחותם היתה "לבשר את שרה"¹² – וממילא מובן בפשטות שהשאלה "אי שרה אשתך" היתה על מנת לבשר לה את הבשורה¹³ [וכאמור מיד לאחר מכן¹⁴ "ויאמר גו' והנה בן לשרה אשתך ושרה שומעת גו'"] – ומפני מה הוצרך רש"י מעיקרא לחפש ולהביא טעמים אחרים על שאלתם "אי שרה אשתך"?

(ז) ג' הטעמים שהביא רש"י הם טעמים נפרדים שאינם קשורים זה לזה, ומדוע הביאם רש"י בהמשך אחד¹⁵ (ללא הוספת לשון – "דבר אחר" וכיו"ב – אשר תחלק ביניהם)?

הקושיא אף גדולה מזו: במסכת בבא מציעא¹⁶ איתא (לגרסאנו) "כדי לחבבה כו' ר' יוסי בר חנינא אמר כדי לשגר כו'", והלשון "ר' יוסי בר חנינא אמר" (שם בעל המאמר קודם תיבת אמר) מורה¹⁶ שר' יוסי בר חנינא חזק

כדי לחבבה על בעלה. אמר ר' יוסי בר חנינא כדי לשגר לה כוס של ברכה.

ואינו מובן:

(א) "יודעים היו .. כדי לחבבה .. כדי לשגר לה כו" אינו ביאור על "נקוד על) אי"ו" [– אברהם], אלא על "אי שרה אשתך" – ואם כן ה' על רש"י לכתוב זאת בדבור המתחיל בפני עצמו, ולא בהמשך לפירושו, נקוד על אי"ו?

הקושיא אף גדולה מזו: מה שהביא רש"י מבבא מציעא, שצנועה היתה" הוא בסתירה להתחלת דבריו "שאף לשרה שאלו כו'", אשר זהו לכאורה היפך הצניעות – וכיצד הביא רש"י שני ענינים אלו בהמשך זה לזה?

(ב) לשם מה ציין רש"י אשר "יודעים היו כו" נאמר בבבא מציעא?

(ג) מדוע הזכיר רש"י את שם בעל המאמר "כדי לשגר כו" – אמר ר' יוסי בר חנינא⁹?

(ד) מפני מה שלחו המלאכים לשרה מכוס של ברכה שלהם – ובפרט שזהו לכאורה ענין של היפך הצניעות – ולא נתן לה אברהם מכוס של ברכה שלו¹⁰?

(ה) בדבריו כאן הביא רש"י ג' טעמים על שאלת המלאכים "אי שרה גו'": (א) "שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה", (ב) "להודיע שצנועה היתה

(9) ובפרט שמשמית שם בעל המאמר ד, לחבבה כו'".

(10) ואין להקשות: מנ"ל לרש"י בכלל שנתן להם יין לכש"ב? – כי מכיון שהצטיין אברהם אבינו בהכנסת אורחים, פשוט שהסעודה היתה בשלימות, גם – כוס של ברכה. וע"ד פרש"י לעיל (יח, ז), "ג' פרים כו' ג' לשונות בתרדל" – אף שבכתוב לא נרמז כלל ע"ד חרדל.

(11) יח, ב.

(12) כ"ה בב"מ (פו, סע"ב). אבל בתיב"ע ות"י – "למבשרא יתי", "לבשרא לאבונא אברהם". וההכרח ע"ד הפשט לפרש "לבשר את שרה" (ולא אברהם) – כי אברהם כבר נתבשר ע"י הקב"ה, כמפורש בפ' לך (יז, טז"כא).

(13) וכ"פ ברד"ק כאן.

(14) יח, י.

(15) ובפרט שהם בסתירה זל"ז, כי "אף לשרה שאלו כו'", ו"כדי לשגר לה כו" הם לכאורה היפך הצניעות "להודיע שצנועה היתה" כנ"ל בפנים.

(16) ראה שד"ח כללים (ח"א ע' מט וח"ז ע' א'תעה ואילך) וש"נ.

על הטעם „כדי לחבבה כו” – ואילו רש”י שינה¹⁷ וכתב „אמר (ואח”כ) ר’ יוסי בר חנינא כו”„ בלשון המורה¹⁶ אשר „כדי לשגר כו” בא בהמשך ל„כדי לחבבה”?

ג. הביאור בכל הנ”ל:

בפירושו על „ויאמרו אליו” כוונת רש”י ליישב את השאלה: כיון שבפשוטות באה השאלה „אי שרה אשתך” כדי „לבשר את שרה” והשאלה היתה בקשר לבשורה זו, כנ”ל, קשה – הלא השליחות לבשר את שרה היתה מוטלת על מלאך מלאך בלבד [כמו שדייק רש”י לעיל¹¹ מלאך לבשר את שרה”], ולכן (כדפירש רש”י שם) נאמר להלן כאן „ויאמר שוב אשוב גו’ והנה בן לשרה אשתך” „ויאמר” – בלשון יחיד] – וא”כ מדוע נאמר כאן „ויאמרו” לשון רבים, היינו שכל (ג’) המלאכים שאלו „אי שרה”?

[ובזה מיושב גם מה שהעתיק רש”י אף את תיבת „ויאמרו”, מפני שבא לבאר מדוע נאמר „ויאמרו” לשון רבים].

על זה מתרץ רש”י „למדנו שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה” „היינו, שמאחר שכל המלאכים שאלו „אי שרה אשתך”, הרי זה (לא כדי „לבשר את שרה”, אלא) כיון שצריך לשאול באכסניא לאיש על האשה;

ומאחר ש„ויאמרו” (לשון רבים) מכריח את הלימוד „שישאל אדם באכסניא כו” – דהיינו הן „לאיש

על האשה” והן, מצד אותו הטעם עצמו, „לאשה על האיש”¹⁸ – ממילא מובן „שאף לשרה שאלו איו אברהם”, ואם כן קשה, מדוע אין זה מוזכר בכתוב? ומבאר רש”י, שמטעם זה בהכרח לומר, אשר כאן הניקוד (על „איו” שב„אליו”) שייך לפשוטו של מקרא¹⁹, הגם שבכמה מקומות²⁰ אין רש”י מפרש את הניקוד, כי, לשיטתו, אין זה חלק מן המוכרח להבנת פשוטו של מקרא²¹.

ד. אבל עדיין אינו מובן: „שישאל אדם באכסניא” ענינו בפשוטות שאלת שלום²², ובשאלת שלומה של שרה הרי אין נפקא מינה היכן נמצאת היא – וא”כ מדוע שאלו המלאכים „אי שרה”?

ולכן ממשיך רש”י „בבבא מציעא אומרים . . כדי לחבבה . . כדי לשגר כו” – אשר זה שהמלאכים שאלו בשלומה בלשון „אי שרה”, הי’ „כדי לחבבה כו” ו„כדי לשגר כו”²³.

(18) אבל להעיר מפרש”י ב”מ שם ד”ה באכסניא: אשת אושפיוז.

(19) היינו, שבהניקוד בא הכתוב לרמז הענין ד„ישאל אדם באכסניא שלו כו”„ שעייז מתורץ מש”נ „ויאמרו” לשון רבים.

(20) לך טז, ה. ועוד*.

(21) ע”ד חסר שבמקרא שרש”י מפרשו רק במקום שנוגע לפשט”מ (פרשתנו יח, א. יט, א. ועוד).

(22) כפרש”י ב”מ שם ד”ה על ידי (וכ”ה בשו”ע אה”ע סכ”א ס”ו). ופליג על התוספות שם. (23) וכן פירש בבאר מים חיים (לאחי המהר”ל) כאן.

(* ראה מס’ סופרים פ”ו ה”ג, אדר”ג פל”ד, ד: עשר נקודות בתורה כו’.

לוט סברו שאף „בקומה” לא ידע, ולכן אמרו „נשקנו יין” – היינו שתיבת „בקומה” נעקרת מ„ולא ידע” (לוט), אבל עדיין נכונה היא בנוגע אל (ההמשך) „הבכירה” „הצעירה”.

ו. ומזה מובן בנדון דידן, שמאחר שאותיות אי”ו (שב„אליו”) מנוקדות, הרי הדבר מורה, שהשאלה לשרה „איו (אברהם)” לא היתה בתוקף כל כך, כפי שהיתה השאלה „אליו”, לאברהם.

[ובזה מיושב מדוע ה’ צורך בניקוד על ג’ אותיות מ„אליו” – הגם שאף לו ה’ ניקוד רק על הלמ”ד היינו דורשים את אותיות אי”ו (דכנ”ל), „כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש (הכתב”) – כי מזה שהניקוד הוא על אותיות אי”ו, יודעים אנו, שהשאלה „איו אברהם” לא היתה בתוקף²⁹].

ומה היתה החלישות בשאלת איו אברהם³⁰? זה יובן ממה שהביא רש”י מבבא מציעא „להודיע שצנועה היתה”: מאחר ששרה היתה צנועה – הרי הסברא מחייבת, שאף את שאלת „איו אברהם” שאלוה המלאכים לא באופן של פרסום וגילוי, אלא באופן של צניעות³¹.

(29) ועד”ז בכ”מ שהנקודה רבה על הכתב. (30) במשכיל לדוד כאן כ/, שהניקוד מלמד שלא שאלו בפועל, כ”א הוא רק רמז ולימוד ד”א לשאל באכסניא כו’ (דהאי”ש צריך לשאל אצל בעה”ב על שלום אשתו ואשה צריכה לשאל אצל אשת בעה”ב בשלום בעלה – ומתריך עפ”ז קושיית הרא”ם, עיי”ש) – אבל דוחק גדול לומר דמ”ש רש”י „שאף לשרה שאלו איו אברהם” הוא לא כפשוטו. וכמדובר כמ”פ שרש”י כתב פירושו בסגנון ברור לכן חמש למקרא.

(31) ראה גם הגהת מהר”י כ”ץ בפענח רזא כאן.

ה. ובזה שהביא רש”י מן הגמרא בבא מציעא גם את הטעם „להודיע שצנועה היתה” – יישב שאלה נוספת:

ניקוד על תיבה (או אות) מורה על כך שתיבה (או אות) זו שונה מתיבות אחרות. אבל במהות שינוי זה – ודאי אי אפשר לומר (ע”ד הפשט²⁴) שהניקוד בא למחוק את התיבה לגמרי, שאם כן לא היתה תיבה זו נכתבת מעיקרא, אלא בהכרח לומר שהניקוד (רק) מחליש את המנוקד²⁵ – וכדברי רש”י על „וישקהו”²⁶: „נקודה זו לומר שלא נשקו בכל לבו”; „עד”ז הפירוש השני „נשקו בכל לבו” – היינו שלא היתה זו נשקת עשו (הרגילה), בהתאם ל„הלכה” אשר „עשו שונא ליעקב”.

או גם יתירה מזו, שהניקוד עוקר (ממקומו, או, עכ”פ, מחיבורו, כלשון „נעקרה האבן”²⁷) את התיבה – כדברי רש”י על „ולא ידע בשכבה ובקומה”²⁸, שהניקוד על „ובקומה” בא לומר ש„בקומה ידע” – אבל, כדלקמן, אין הניקוד מחוק את התיבה:

בהמשך ל„ולא ידע בשכבה ובקומה” מסופר עוד בכתוב²⁸: „ויהי ממחרת גו’ נשקנו יין גם הלילה גו’”. ואינו מובן: כיון ש„בקומה ידע”, הרי העצה ד„נשקנו יין” לא יכלה להועיל עוד? אלא הביאור בזה, דמה ש„בקומה ידע” אמור רק בנוגע ללוט, אבל בנות

(24) ע”ד ההלכה – ראה פרש”י פסחים צג, ב ד”ה נקוד. ב”מ שם ד”ה למדה. וראה נמוקי ב”מ שם. ובארוכה – מפרשי רש”י (גו”א, לבוש, דברי דוד, ס’ הזכרון ועוד) כאן. ועוד.

(25) ראה גם לקו”ש ח”ח ע’ 62.

(26) וישלח לג, ד.

(27) זבחים כד, א.

(28) פרשתנו יט, לד.

ולכן הוסיף רש"י, שהי' למלאכים טעם נוסף בדבר – „כדי לשגר לה כוס של ברכה“.

אבל גם טעם זה לכדו אינו מספיק, דכיון ש„יודעים היו כו' היכן היתה“, לא הי' להם לשאול „אי' שרה“ – ולכן ביאר רש"י, שהאריכו בלשונם ושאלו „אי' שרה אשתך“ כדי שאברהם יצטרך להשיבם (ועי"ז לשים לבו אשר), „הנה באהל“³⁵ (וזה מדגיש „שצנועה היתה“).

ט. עוד יתרון בטעם „כדי לשגר לה כו“ על פני הטעם „להודיע שצנועה היתה“:

בענין „צנועה היתה“ מה שנוגע הוא רק השלילה – שאינה במקום הגלוי – ולא החיוב והדיוק, שהיא נמצאת „בָּאֵהֶל“ (ב – קמוצה, באוהל הידוע); משא"כ לפי הטעם „כדי לשגר כו“ נוגע המקום המדויק שבו היא נמצאת, כדי לדעת לאן „לשגר לה“³⁶.

יוד. הטעם שהוצרכו המלאכים לשגר לשרה מכוס של ברכה שלהם – הגם שלכאורה הי' אברהם יכול לשגר

לפי זה מובן, שמה שהביא רש"י מבבא מציעא „להודיע שצנועה היתה“ אינו סתירה לפירוש „שאף לשרה שאלו אינו אברהם“, אלא אדרבה: דוקא עי"ז מבוארת סיבת הניקוד על אותיות אי"ו.

ז. הטעם שבפירושו „יודעים היו כו' להודיע שצנועה היתה“ הקדים רש"י „בבבא מציעא אומרים“, הוא מפני שהתחלת הדברים (הכלל שאמר ר' שמעון בן אלעזר) נמצאת גם בבראשית רבה³²; ומודיענו רש"י שמביא את ההמשך הנמצא בבא מציעא דוקא – והדברים באים בהמשך זה לזה ומשלימים זה את זה.

ולכן הדגיש רש"י בתוך דבריו „(בבבא מציעא) אומרים“, היינו שענין זה האמור בבבא מציעא „להודיע שצנועה היתה“ הוא בגדר „אומרים“ סתם – אליבא דכולי עלמא, גם אליבא דר' שמעון בן אלעזר שאמר „שאף לשרה שאלו כו“;

ואפילו אליבא דר' יוסי בר חנינא שאמר „כדי לשגר לה כו“, מפני שגם „לשגר לה“ אינו בסתירה ל„צנועה היתה“, כדלקמן ס"י-יא.

ח. אלא שהפירוש „להודיע שצנועה היתה כו“ אינו מספיק, שהרי אברהם ידע ששרה צנועה היא³³, ואף הם, בהיותם מלאכים, ידעו שאברהם יודע זאת – ונמצא ששאלתם היתה רק כדי לעורר חביבותה (שבלאו הכי על בעלה³⁴).

35) ועפ"ז יובן מה שאיתא בב"מ שם „אלא מאי באהל כדי לחבבה כו“ – דלכאורה אינו מובן (וכקושיית הרי"ף לע"י שם. תו"ת כאן סק"ח): הרי „באהל“ הוא מענה אברהם ולא שאלת המלאכים, ולמה אומר בגמרא „מאי באהל“? והביאור בזה: כוונת הגמרא ב„מאי באהל“ היא לזה שהמלאכים האריכו בכדי שאברהם יצטרך לומר „באהל“. ועל זה מקשה: מכיון ש„יודעים היו כו' ששרה אמנו באהל היתה“ למה הוצרכו שאברהם יאמר להם „באהל“? ומתקין: „כדי לחבבה כו“ (וראה עד"ז בעץ יוסף לע"י ב"מ שם).

36) ועפ"ז יובן הקשר ד„מאי באהל“ (בב"מ שם) גם ל„כדי לשגר כו“ (ראה הערה הקודמת).

32) נסמן לעיל הערה 2. וראה הערה 3.

33) פרש"י לך יב, יא.

34) ראה גם עיון יעקב לע"י ב"מ שם.

בדומה למלאכים) אינה ענין של היפך הצניעות.

יב. לאחרי כל הנ"ל עדיין חסר ביאור: הן אמת שג' הטעמים אינם בסתירה זה לזה (ולכן אפשר לומר, שבאמירת „אי שרה" התכוונו המלאכים לכל ג' הטעמים), אבל מכל מקום הרי הם ג' טעמים נפרדים – ומדוע הביאם רש"י בהמשך דמ"ד⁴³ [שלא כדרכו בכל מקום שמביא כמה פירושים – אפילו כאשר הפירושים אינם בסתירה זה לזה (וכל פירוש מיישב קושי שישנו בזולתו) – שכותב „דבר אחר" וכיו"ב]?

והביאור בזה: מה שהביא רש"י ג' טעמים (בהמשך אחד) הוא מפני שהשאלה נשאלה ע"י שלשה מלאכים – מלאך מלאך וטעמו (ע"ד פירוש רש"י בתחילת הפרשה⁴¹, שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות), וכל א' מהטעמים נוגע רק למלאך דמ"ד⁴⁴:

116 על מנת לשלוח את הכוס של ברכה – די במלאך אחד (כפי שאנו רואים בכל כוס של ברכה); גם כדי „לשאול

(43) עיקר הקושיא הוא על ב' טעמים האחרונים שהם ב' פירושים שונים שבכ"א קושיא שאין בהשני [משא"כ זה שרש"י מביא „בב"מ אומרים כו"י בהמשך לפירוש הראשון, הוא מפני שהם ב' פרטים בהכתוב, כנ"ל ס"ד וס"ז].

(44) ואף שיש לומר שמלאך אחד שאל „אי גוי" כדי לבשר את שרה – הרי הטעם „כדי לבשר כו"י שייך להפסוק שלאח"כ (ומפורש בו, ולכן לא נזכר בפרש"י כאן), ומי, ויאמרו (ג' מלאכים) אליו (לאברהם) מוכח שבאמירה זו יש ג' טעמים. בסגנון אחר: כל הכתוב „ויאמרו . . באהל" מיותר לכאורה (ובפרט שנופדש בכתוב שלאחרי ששרה הייתה בפתח אחורי המלאך) וע"כ פרש"י שג' אמירות שבו – ה"ה מג' טעמים.

לה מכוס של ברכה שלו – מובן בפשטות³⁷:

בהיותו בתכלית השלימות בהכנסת אורחים, ה' אברהם עסוק כל-כולו בשימוש המלאכים – „והוא עומד עליהם (ורק המלאכים) ויאכלו"³⁸ – הוא לא אכל³⁹, ולכן לא ה' אצלו כל כוס של ברכה.

ובזה מבואר גם שבשליחתם לשרה מכוס של ברכה שלהם לא ה' כל ענין של היפך הצניעות – מפני שלא היתה כל דרך אחרת שתקבל כוס של ברכה מלבד לשגר לה משלהם⁴⁰; ובפרט שלא הם עצמם נתנו זאת לשרה, אלא רק שלחו לה („לשגר").

יא. אמנם, עדיין יכול הבן חמש למקרא (אם תלמיד ממולח הוא) לטעון, שקבלת שרה מן הכוס של ברכה שלהם אינה שלימות הצניעות – ולכן כתב רש"י „אמר ר' יוסי בר חנינא כו"י:

במס' ברכות איתא⁴¹ „אמר ר' יוסי בר' חנינא . . שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש", ועפ"ז מובן, ששרה הכירה בזה שהאורחים אינם אנשים פשוטים⁴² – וקבלת כוס של ברכה מאנשים כאלו (שהם עכ"פ

(37) וראה עוד תירוצים בדברי דוד וש"ח כאן (ובחדא"ג ב"מ שם כ' דקושיא מעיקרא ליתא כי האורח הוא המברך, עיי"ש).

(38) לעיל פסוק ח'.

(39) להעיר מפרש"י יתרו יח, יב.

(40) ופשוט שאברהם לא ה' יכול לשגר לה מכוס של ברכה של המלאכים, כמ"ש בגו"א כאן.

(41) י, ב.

(42) להעיר מרמב"ן כאן פסוק טו. אבל ראה

לקושי ח"ה ע' 324 בדעת דש"י.

באכסניא" די בכך שמלאך אחד ישאל בשם כולם; ועד"ו "לחבבה על בעלה".

יג. הביאור בהזכרת שם אומר הכלל "כל מקום שהכתב רבה על הנקודה כו" – ר' שמעון בן אלעזר:

כלל זה, שכשהנקודה רבה על הכתב "אתה דורש הנקודה", תוכנו [לא לשלול את הפירוש הפשוט, ובפרט לשיטת רש"י בפירושו על התורה המיוסדת על פשוטו של מקרא, אלא] שנוסף על הפירוש הפשוט, שהאותיות המנוקדות הן חלק מן התיבה כולה, מורה הניקוד שבהן שהן גם (כביכול) תיבה בפני עצמה.

ונמצא, שבאותיות המנוקדות – ובנדון דידן: אותיות אי"ו – שני ענינים: א) הן חלק מתיבת "אליו"; ומצד ענין זה אותיות אי"ו המנוקדות הן טפל בלבד, מפני שעיקר תיבת "אליו" [לאברהם] היא הלמ"ד⁴⁵. ב) תיבה (ענין) בפני עצמה – "איו".

וכאן שואל הבן חמש למקרא (אם תלמיד ממולח הוא): איך יתכן שהאותיות המנוקדות (אי"ו) שהן "רבה על הכתב" – והן (גם) ענין בפני עצמו – יהיו טפלות לאות אחת, ללמ"ד?

ושאלה זו מיישב רש"י בציינו שכלל זה (שכשהנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה) אמרו ר' שמעון בן אלעזר:

במסכת ביצה איתא⁴⁶: "ר' שמעון

בן אלעזר אומר ממלאה אשה כל התנור פת מפני שהפת נאפת יפה בזמן שהתנור מלא" – כלומר, אע"פ שלצורך יום-טוב די לה בפת אחת, מותר לה לאפות תנור מלא בפת, כדי (למעט את חלל התנור, כדי) שהפת הנצרכת לה ליום-טוב תאפה יפה.

הרי שלפי ר' שמעון בן אלעזר ריבוי פת נעשה טפל לפת אחת – ועד"ו בנדון דידן: ג' אותיות אי"ו טפלות ללמ"ד.

יד. מיינה של תורה שבפירוש רש"י:

בשעה שיהודי מתבונן בכך שהזמן שהוא מקדיש לתורה ומצוות הרי הוא, בכמות עכ"פ, זמן מועט, ורוב הזמן עובר עליו באכילה ושתיה ושינה, בעסק פרנסתו וכו', דברי הרשות – יכול הדבר לגרום לו לנפילת הרוח, בחשבו מה גדול ה"חלל", המקום פנוי" מתורה ומצוות, אשר בחייו.

ועל זה באה ההוראה: אם דברי הרשות הללו הם, "לשם שמים", הרי אינם דברי הרשות אלא נעשים (טפל) לתורה ומצוות, ובדוגמת "ממלאה אשה כל התנור פת כו" – אע"פ שביום-טוב מותר לעשות רק מלאכות שלצורך יום-טוב – דכיון ש"כל התנור פת" בא כדי שהפת שלצורך יום-טוב תאפה יפה, הרי היא נעשית פת של יום-טוב, ואזי החלל (שבתנור) מלא בעניני יום-טוב, ולא בעניני חול.

בשעה שיהודי עוסק בדברי הרשות שלו לשם ענינים של תורה ומצוות בכלל, ובפרט – כדי שלחמו דתורה יאפה יפה – ועד"ו המבואר בלקוטי

45) ע"ד דלפני זה (ית, ז): ויתן אל הנער – כמו ויתן להנער.

46) יז, א.

שהיא תכלית בריאת העולמות – לעשות לו יתברך דירה בתחתונים דוקא, כמבואר בארוכה בהמשך רס"ו – מכ"ק אדמו"ר נ"ע אשר יום שבת קודש זה הוא יום הולדתו⁵⁰ – והרי זו גם הכנה קרובה לזמן שבו לא נזדקק עוד לאפי', מפני ש"עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת"⁵¹, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(נושיחת ש"פ וירא תשל"ו)

תורה⁴⁷ על הפסוק⁴⁸ ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד, שלחם התורה "יאפה" ב"חמימות (תנור) האהבה הבאה מהתבוננות של אחד" – הרי אז נעשה – בלשון הרמב"ם⁴⁹: עובד את ה' תמיד אפילו בשעה שנושא ונותן כו' ואפילו בשעה שהוא ישן כו' שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא, והרי הוא עובד "בכל מעשיך" ו"בכל דרכיך", גם ב"תחתונים" שבהם,

47 בחוקתי מת, ג.

48 בחוקתי כו, כו.

49 הל' דעות ספ"ג.

50 בשנת "כתרא"א" (חנוך לנער).

51 שבת ל, ב.

